

โครงการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ในการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเบาหวาน

วันทนา จอมเพชร*

สถานการณ์โรคเบาหวานในประเทศไทย ข้อมูลจากรายงานสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2566 มีผู้ป่วยรายใหม่ เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปี ในปี พ.ศ. 2565 มีผู้ป่วยโรคเบาหวานสะสมจำนวน 3.3 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 มากถึง 1.5 แสนคน การได้รับการตรวจคัดกรองตั้งแต่เริ่มแรกและรักษาได้เร็วจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่ร้ายแรงและอาจถึงแก่ชีวิตได้ สำหรับสถานการณ์การตรวจคัดกรองผู้ป่วยเบาหวานของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าพบว่าตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 – เดือนมิถุนายน 2567 มีผู้ป่วยเบาหวานได้รับการตรวจประเมินเท้าเพียง 4,401 คน คิดเป็นเพียง 75.67% จากผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องได้รับการตรวจเท้าทั้งหมด ซึ่งการตรวจประเมินและคัดกรองดังกล่าว บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมาจากหลายสหสาขาวิชาชีพ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของบุคลากรแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ผลของการตรวจประเมินคัดกรองที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และปลอดภัยต่อผู้มารับบริการ บุคลากรในทีมจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน แต่จากการประชุมกับหัวหน้าผู้ดูแลพบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ และทักษะในการดำเนินงานดังกล่าว

เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร จึงมีแนวคิดการจัดโครงการอบรมให้ความรู้การตรวจประเมินเท้า โดยหวังว่าภายหลังโครงการเสร็จสิ้นลง บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการจะมีความรู้ ทักษะ ในการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเบาหวาน เป็นการเพิ่มและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามเป้าประสงค์และกลยุทธ์ของโรงพยาบาล ภายใต้การบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานต่อผู้รับบริการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องในการตรวจคัดกรองผู้ป่วย
2. เพื่อเพิ่มสมรรถนะบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ดำเนินการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยเป็นบุคลากรพนักงานในทีมคลินิกเท้าที่ให้บริการตรวจคัดกรองผู้ป่วย จำนวน 10 คน

*นักกายอุปกรณ์ชำนาญการ โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จังหวัดสมุทรสงคราม

สถานที่ดำเนินการ

- คลินิกเท้า หน่วยงานอายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
- ห้องประชุมสังข์ทอง โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นเตรียมงาน

(1) ทำ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าที่ผ่านมาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา นำมาสู่การจัดการโครงการ

(2) นำเสนอปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาแก่กลุ่มเป้าหมายผ่านการประชุมที่คลินิกเท้า เบาหวานของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

ขั้นตอนการดำเนินการ

- (1) เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
- (2) ประชุมหารือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจง กำหนดแนวทางการจัดโครงการ
- (3) ทบทวนความรู้แนวทางเวชปฏิบัติการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเพื่อใช้ในการจัดโครงการ
- (4) ประชาสัมพันธ์โครงการภายในหน่วยงาน
- (5) จัดโครงการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการตรวจคัดกรองผู้ป่วย

เบาหวาน

ตัวชี้วัด

1. บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ $\geq 80\%$
2. บุคลากรมีความรู้ในการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าโครงการ $\geq 80\%$

ผลที่ได้รับ

1. บุคลากรผ่านเกณฑ์ประเมินสมรรถนะเฉพาะงานบรรลุตามเป้าประสงค์ของโรงพยาบาล
2. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ บรรลุตามกลยุทธ์ของโรงพยาบาล
3. ผู้ป่วยได้รับการบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน

การดำเนินกิจกรรมโครงการ

หลังจากได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลของหน่วยงาน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา รวมกับอาจารย์พี่เลี้ยง นำมาสู่การกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขด้วยการจัดโครงการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการตรวจคัดกรองเท้าผู้ป่วยเบาหวาน โดยผู้ปฏิบัติงานภาคสนามได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายละเอียดของแต่ละกิจกรรม

1) กิจกรรมที่ 1 เสนอและอนุมัติโครงการฯ

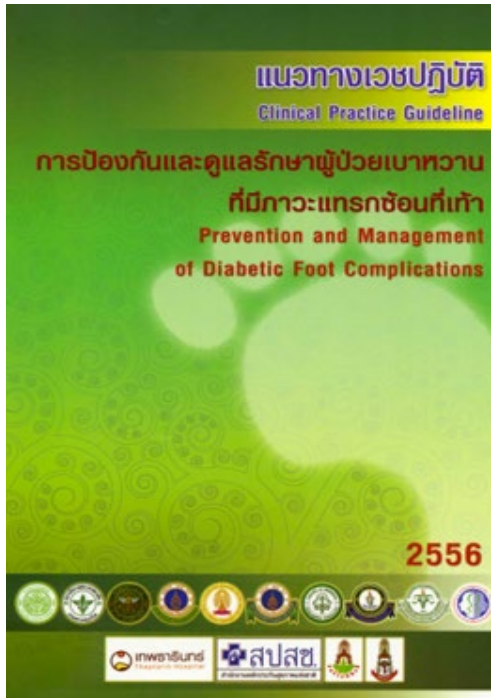
(1) ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามจัดทำโครงการฯ มีการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์พี่เลี้ยง

(2) ผู้ปฏิบัติงานเสนอขออนุมัติโครงการแก่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

2) กิจกรรมที่ 2 ประชุมหารือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจง กำหนดแนวทางการจัดโครงการ

มีการประชุมหารือกับทีมคลินิกเท้าเบาหวาน เพื่อสะท้อนข้อมูลปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อชี้แจงแนวทางการแก้ไขปัญหามานการจัดโครงการ

3) กิจกรรมที่ 3 ทบทวนความรู้แนวทางเวชปฏิบัติการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเพื่อใช้ในการจัดโครงการ

รูปภาพที่ 1 เล่มแนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า

รูปภาพที่ 2 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์โครงการ

ทีมวิทยากร ได้แก่ แพทย์หญิงจันทน์ ทวีโชติภัทร์ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู และผู้ดำเนินการภาคสนาม นางสาววันทนา จอมเพชร นักกายอุปกรณ์ชำนาญการ ได้มีการทบทวนความรู้ที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับแนวทางเวชปฏิบัติการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการบรรยายให้ความรู้ในโครงการ โดยในการอบรมให้ความรู้ในครั้งนี้ได้อ้างอิงแนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ปี 2556 ซึ่งถือเป็นเล่มที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นปัจจุบันมากที่สุด ณ ขณะนี้

4) กิจกรรมที่ 4 ประชาสัมพันธ์โครงการภายในหน่วยงาน

มีการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านโปสเตอร์

กิจกรรมที่ 5 จัดโครงการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเบาหวาน ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2567 ณ ห้องประชุมสังข์ทอง โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า โดยมีกิจกรรมในการจัดอบรมทั้งสิ้น 6 กิจกรรมย่อย ดังต่อไปนี้

1) ประเมินความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ

โดยก่อนการอบรมผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนจะได้รับการประเมินความรู้การตรวจคัดกรองเท้าผู้ป่วยด้วยแบบทดสอบผ่านทาง google form เพื่อเป็นการวัดความรู้ที่มีอยู่เดิมของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเป็นข้อคำถามแบบตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

2) บรรยายให้ความรู้การตรวจคัดกรองเท้าผู้ป่วย

มีการบรรยายให้ความรู้เรื่องการตรวจคัดกรองเท้าในผู้ป่วยเบาหวานโดยผู้รับผิดชอบการบรรยายในส่วนนี้คือผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ซึ่งเนื้อหาการบรรยายจะอ้างอิงจากแนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ปี 2556

รูปภาพที่ 3 การบรรยายให้ความรู้การตรวจคัดกรองเท้าผู้ป่วย

3) สาธิตวิธีการตรวจประเมินเท้าผู้ป่วย

มีการสาธิตการตรวจประเมินเท้าที่ถูกต้องแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากแพทย์หญิงจันทน์ ทวีโชติภัทร์ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู หัวหน้ากลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู มาเป็นผู้ให้ความรู้ในกิจกรรมดังกล่าว

รูปภาพที่ 4 การสาธิตวิธีการตรวจประเมินเท้าผู้ป่วย

4) ผู้เข้าร่วมโครงการสอบปฏิบัติกับผู้ป่วยจำลอง

รูปภาพที่ 5 ผู้เข้าร่วมโครงการสอบปฏิบัติกับผู้ป่วยจำลอง

5) ประเมินความรู้การตรวจประเมินเท้า

หลังจากผู้เข้าร่วมโครงการได้ฟังบรรยายรวมทั้งการสาธิตไปแล้วนั้น เพื่อเป็นการวัดระดับความสามารถในการตรวจประเมินเท้าที่ถูกต้อง ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับการสอบปฏิบัติการตรวจการรับความรู้สึกโดยใช้ monofilament กับผู้ป่วยจำลอง โดยมีทีมวิทยากรประเมินอย่างใกล้ชิด โดยมีแบบประเมินในการประเมินผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคน

6) ประเมินความรู้หลังเข้าร่วมโครงการ

ผู้ดำเนินการภาคสนามทำการประเมินความรู้หลังเข้าร่วมโครงการด้วยแบบทดสอบผ่าน google form โดยการใช้แบบทดสอบเดียวกันกับก่อนเข้าร่วมโครงการ เพื่อวัดความรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการโดยเทียบกับคะแนนวัดความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยพบว่าผลคะแนนการวัดความรู้ด้วยแบบทดสอบภายหลังเข้าร่วมโครงการมีค่าเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการทุกคน

ลำดับที่	ก่อน (เต็ม 10 คะแนน)	หลัง (เต็ม 10 คะแนน)
1	7	9
2	5	7
3	7	9
4	8	10
5	6	8
6	5	8
7	7	9
8	6	8

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนวัดความรู้เปรียบเทียบก่อน-หลังโครงการ

5) กิจกรรมที่ 5 สรุปติดตาม ประเมินผลการจัดโครงการ

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมทั้งหมดของโครงการผู้ดำเนินการภาคสนามได้ทำการสรุปผลของโครงการ และสะท้อนข้อมูลที่ได้แก่ทีมคลินิกเท้าเบาหวานและผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในหน่วยงานต่อไป

สรุปผลโครงการ

1.1 ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

ตัวชี้วัดโครงการ

1. บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ $\geq 80\%$

สรุปผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดโครงการ: มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการตามกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามค่าเป้าหมาย

2. บุคลากรมีความรู้ในการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าโครงการ $\geq 80\%$

สรุปผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดโครงการ: ผู้เข้าร่วมโครงการมีผลการประเมินความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าโครงการ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามค่าเป้าหมาย

3.2 ปัญหาและอุปสรรค

1. ภาระงานประจำของบุคลากรภายในทีมคลินิกเท้าเบาหวาน

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายในการจัดโครงการเป็นกลุ่มของพยาบาลวิชาชีพ รวมถึงผู้ช่วยพยาบาล ซึ่งมีการกิจที่เยอะมาก ดังนั้นการจัดช่วงเวลาของการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมในโครงการค่อนข้างลำบาก

2. บุคลากรภายในทีมมีพื้นฐานความรู้ ทักษะ รวมถึงประสบการณ์ที่ต่างกัน

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายในโครงการมีทั้งพยาบาลวิชาชีพ และผู้ช่วยพยาบาล ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ที่ต่างกัน ดังนั้นในการจัดเตรียมเอกสารการบรรยายต้องมีความระมัดระวัง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนเข้าใจเนื้อหาที่ตรงกัน ไม่เกิดความสับสน

ข้อเสนอแนะ

ผู้ดำเนินการมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการติดตามผลตัวชี้วัด K9 เรื่องของการประเมินสมรรถนะเฉพาะงาน ประจำปีงบประมาณ 2567 เพื่อดูแนวโน้มภายหลังจากจัดโครงการ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของบุคลากรกลุ่มเป้าหมายว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด รวมถึงดูผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดโครงการที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

1. โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า. (2567). แผนปฏิบัติการโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ประจำปีงบประมาณ 2566. สมุทรสงคราม
2. โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า. (2567). ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ปีงบประมาณ 2567. สมุทรสงคราม
3. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล.มาตรฐานโรงพยาบาล และบริการสุขภาพ ฉบับที่ 5. นนทบุรี:สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล,2564
4. สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ[อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2567].เข้าถึงได้จาก
https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=38403&deptcode=brc&news_views=2606
5. แนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า.นนทบุรี:สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2558